

# ISTORIA ACORDĂRII PREMIILOR NOBEL

**Gina VASILE & Mihaela ARTIMON**

ginavasile2000@yahoo.com

ABSTRACT. Since the last century, at the end of every year, the most important scientists from different areas of science (physics, chemistry, physiology and medicine, literature and economy) and those who militate for peace are awarded for their achievements that influenced the humanity in a constructive manner. They are Nobel laureates, the most important scientific distinction in the world. The Nobel Prize is an international award administered by the Nobel Foundation in Stockholm, Sweden and each prize consists of a medal, a personal diploma, and a cash award. Along time, because of different reasons, the proceedings, nominations, awards and also exclusions represented a subject of controversy and generated criticism.

Binecunoscutele premii Nobel au fost instituite de către Alfred Nobel. Testamentul savantului suedez, redactat la Paris, în 1895, prevede ca premiile să fie împărțite astfel: *„o parte celui care a făcut descoperirea sau invenția cea mai importantă în domeniul fizicii, alta celui care a făcut descoperirea sau a înregistrat progresul cel mai remarcabil în chimie, alta celui care a făcut descoperirea cea mai importantă în domeniul fiziologiei sau medicinei, alta celui care a produs în domeniul literar lucrarea cea mai remarcabilă de o tendință idealistă și o altă parte celui care a acționat cel mai bine sau mai vizibil pentru fraternitatea popoarelor, abolirea sau reducerea*

*numărului armelor permanente, ca și pentru organizarea și difuzarea congreselor de pace”.*

Intenția lui Alfred Nobel a fost ca premiul să permită cercetătorilor talentați să își dezvolte studiile fără să se îngrijoreze de situația materială. Astăzi, împlinirea acestui scop este pusă sub semnul întrebării. În primul rând, vârsta la care câștigătorii obțin premiul este destul de înaintată; apoi, în momentul în care obțin distincția, premianții sunt deja recunoscuți ca oameni de știință de valoare în domeniul științific pentru care obțin premiul.

### **Dar cine a fost Alfred Nobel?**

Alfred Bernhard Nobel s-a născut la 21 octombrie 1833 la Stockholm și era fiul Carolinei Andriette și al lui Immanuel Nobel. Tatăl, de profesie inginer era specialist în construcții mecanice și inventator. În anul 1842 se mută cu familia în Sankt Petersburg și din acest motiv, Alfred întrerupe cursurile școlare începute de câteva trimestre, acestea rămânând singurele cursuri școlare regulate urmate vreodată de acesta.

În Rusia, fiii lui Nobel sunt instruiți de către profesori particulari și aprofundează literatura, limbile străine și științele naturii. La vârsta de 17 ani, Alfred Nobel vorbea fluent limbile suedeză, rusă, franceză, engleză și germană.

După ce îl cunoaște pe Ascanio Sobrero, inventatorul nitroglicerinei, Nobel devine interesat de posibilitatea folosirii ei în construcții și începe să elaboreze diferite metode de controlare a exploziei acesteia. În timpul acestor cercetări, fratele mai mic împreună cu patru muncitori sunt victimele unui accident ce are loc ca urmare a unei explozii necontrolate. Această tragedie nu l-a oprit pe Nobel să persiste în cercetările sale.

Ceva mai târziu, Nobel descoperă că explozia nitroglicerinei poate fi controlată dacă este folosit ca suport kieselgurul. Astfel, ia naștere dinamita pe care Nobel o brevetează în anul 1867. Deoarece dinamita reducea substanțial costurile aruncării în aer a blocurilor de piatră, vânzarea dinamitei a devenit o afacere extrem de profitabilă.

În timpul vieții, Nobel a deschis și condus în total 93 de fabrici de dinamită în 20 de țări. Dacă în anul 1867, producția de

dinamită a fost de 11 tone, în anul 1896 aceasta a ajuns la 66500 tone!

Era un pacifist convins crezând că descoperirile sale vor fi folosite în mod pașnic, însă curând a constatat că acestea sunt folosite mai ales în scopuri războinice.

Până la moartea sa, în 1896, Alfred Nobel a brevetat peste 355 de invenții, printre care cauciucul sintetic, pielea artificială și mătasea sintetică. Chiar el afirma: „*dacă am o mie de idei într-un an și numai una dintre ele se dovedește bună, eu sunt mulțumit*”.

Astfel, Nobel a pus bazele uriașei sale averi, dar a declarat în nenumărate rânduri că a făcut această muncă fără nici o plăcere deoarece i-a răpit mult timp pe care în alte condiții l-ar fi dedicat cercetării.

Nobel nu a avut niciodată un birou propriu, el simțindu-se în largul său în laborator. A călătorit foarte mult și nu a renunțat niciodată la cetățenia și domiciliul său suedez. De multe ori s-a simțit singur și pe parcursul vieții a fost destul de bolnav (suferea de dureri de cap, indigestie, stări de depresie). Spre sfârșitul vieții, o mare suferință i-a produs-o angina pectorală. Într-o scrisoare către un prieten scria: „*Nu-i așa că e o ironie a sorții că mi s-a prescris tocmai nitroglicerina pentru boala mea?*”. Nu i-au plăcut viața socială, întrunirile și recepțiile. Munca asiduă și călătoriile dese nu i-au lăsat timp pentru viața personală. Nu a fost căsătorit și nici nu a avut copii.

La un moment dat a avut nevoie de o secretară și în urma unui anunț dat la ziar s-a prezentat Bertha Kinsky. Prima impresie a acesteia despre Alfred Nobel a fost: “*un domn între două vârste, cu ochi luminoși, albaștri, cu fața serioasă fără a fi severă, întunecată de o barbă scurtă și îmbunată de un răs îndurerat*”. La scurt timp, Bertha se căsătorește și părăsește locul de muncă. A rămas însă prietenă cu savantul și peste ceva timp a înființat o societate finanțată printre alții și de Nobel și a devenit o militantă pentru pace. Se spune că hotărârea lui Nobel de a înființa premiul pentru pace a fost luată ca urmare a prieteniei cu Bertha. De altfel, în anul 1905, aceasta a primit Premiul Nobel pentru Pace. Alte surse, susțin ideea

că Nobel a hotărât să premieze militanții pentru pace ca să compenseze prin acest premiu forța distructivă a dinamitei sale.

Alfred Nobel se stinge în anul 1896 iar slujba religioasă este oficiată de reverendul Soderblom, prietenul său. Peste 34 de ani, acesta este laureat al Premiului Nobel pentru Pace.

### Moștenirea lui Nobel

Nobel și-a scris testamentul cu un an înainte de moarte și pentru primul an de decernări a nominalizat până și instituțiile care să se ocupe de organizarea acordării premiilor: Institutul Karolinska (medicină), Academia Suedeză de Științe (chimie și fizica), Academia Suedeză (literatură) și Parlamentul Norvegiei (pace).

Testamentul a fost redactat fără ca Nobel să se consulte cu moștenitorii săi legali sau cu vreun notar. Din acest motiv, testamentul era plin de vicii de procedură și era deficient din punct de vedere legal. Executorul testamentului, Ragnar Sohlman a trebuit să ducă o muncă grea de lămurire cu guvernul suedez pentru a trece cu vederea multe obiecții ce-i puteau fi aduse.

Aproape toată averea (32,5 milioane de coroane suedeze) urma să fie donată „*sub formă de premii celor care, în anul precedent, au adus cele mai mari servicii umanității*”, indiferent de naționalitate și de distincțiile anterioare.

Nobel nu ceruse consimțământul instituțiilor nominalizate pentru acordarea premiilor. Ba mai mult, și-a lăsat aproape întreaga avere unei fundații inexistente pe care executorii testamentului aveau să o creeze abia la trei ani după moartea sa. Testamentul a fost puternic contestat de rude care au avut de împărțit o sumă infimă din averea marelui Nobel.

Cadourile filantropice acordate științei la acea vreme erau rare cu atât mai mult cu cât aveau asemenea valoare. Înființarea de premii anuale pentru diferite domenii de cercetare era o idee nouă dar controversată.

Majoritatea ziarelor, liderii politici și opinia publică nu au luat în serios testamentul lui Nobel. Chiar și regele Suediei a consi-

derat la acea vreme că este imposibil ca o asemenea sumă (echivalentul a 9,5 milioane dolari) să fie oferită drept cadou.

În testament, Nobel a introdus niște condiții care trebuie îndeplinite la acordarea premiului: să nu se țină cont de naționalitate, premiul la o categorie științifică să nu se împartă la mai mult de trei persoane și să nu se acorde postum.

### **Acordarea premiilor Nobel de-a lungul timpului**

În fiecare an, la 10 decembrie (ziua morții lui Nobel) au loc la Stockholm și la Oslo festivitățile de decernare a premiilor Nobel. La festivitatea de la Stockholm participă regele Suediei, Carl Gustav al XVI-lea și familia regală, membrii guvernului suedez, ai parlamentului, membrii corpului diplomatic, reprezentanți ai societăților științifice, laureați ai premiului Nobel.

La Oslo, Premiul Nobel pentru Pace este înmănat de chairman-ul Comitetului Norwegian Nobel în prezența regelui Harald al V-lea al Norvegiei. Fiecare laureat primește diploma, un document ce indică suma primită și medalia de aur Nobel. Pe o față a medaliei se află efigia lui Alfred Nobel, însoțită de anul nașterii și cel al morții sale. Pe fiecare medalie este gravat numele laureatului.

Până în anul 1980, medaliile cântăreau aproximativ 200 grame, aveau un diametru de 66 mm și erau confecționate din aur de 23 carate. În prezent, sunt făcute din aur de 18 carate și placate cu aur de 24 carate.

Suma de bani primită de un laureat a fost la început în valoare de 40.000 dolari SUA iar apoi a crescut, ajungând la aproximativ 1.400.000 dolari SUA, în prezent.

Ceremonia decernării premiilor se încheie cu imnul Suediei.

Premiile au fost acordate pentru prima dată în anul 1901, iar în anul 1969 Banca Centrală Suedeză a instituit un premiu pentru economie în onoarea lui Nobel.

Statutul Fundației Nobel a fost promulgat în iunie 1900. Conform Statutului, o persoană nu se poate auto-propune și nici nu poate face contestații. De asemenea, nominalizările sunt confidențiale, ca și discuțiile dintre membrii comisiilor care acordă premiile. Numele celor propuși trebuie să rămână secrete timp de 50 de ani.

Dacă laureatul moare între anunțarea premiului și decernarea sa, premiul rămâne valabil. Această hotărâre a fost luată de Fundația Nobel în anul 1974. În 1996, William Vickrey a murit la câteva zile de la anunțul prin care el era laureat al Premiului Nobel pentru Economie.

Până în 1974, Premiul Nobel a fost acordat de două ori postum. Acesta a fost cazul lui Erik A. Karlfeldt, laureat al premiului pentru literatură în 1931 sau al lui Dag Hammarskjold, laureat al premiului pentru pace în anul 1961.

Este posibil ca între anunțarea premiului și decernarea sa, să intervină descalificarea laureatului, așa cum s-a întâmplat în cazul contelui Folke Bernadotte, candidat la premiul Nobel pentru pace în 1948.

*„Câștigătorii sunt selectați în funcție de descoperirile lor și nu după I.Q.-ul lor, și mulți dintre ei nu sunt genii”*, a spus odată un laureat al premiului Nobel, doctorul Michael S. Brown de la Universitatea din Texas.

Este important de reținut că premiile sunt decernate pentru o descoperire nu pentru o carieră prolifică în acel domeniu.

Premiile se pot acorda și unor institute sau societăți. De exemplu, în anul 1904, premiul Nobel pentru pace a fost acordat Institutului de Drept Internațional din Gand, în 1910 Biroului Internațional al Păcii, în 1917 Comitetului Internațional al Crucii Roșii.

În cazul în care se apreciază că niciuna dintre lucrările supuse concursului din acel an nu posedă calitatea științifică necesară acordării premiului, acesta se reportează pentru anul următor.

Pentru a fi admis în concursul de acordare a premiului Nobel, un candidat trebuie să fie propus de o persoană desemnată în acest scop. Cei care pot face propuneri sunt foști laureați ai premiului Nobel, profesori renumiți ai unor universități prestigioase care fac parte din Comitetul Nobel, membri ai parlamentelor internaționale. Oricine se autoproponeste este automat descalificat.

În fiecare an, în cursul lunii septembrie, comitetele Nobel adresează persoanelor alese pentru a desemna candidați, invitația de a prezenta înainte de 1 februarie a anului următor, propunerile lor.

În luna martie au loc discuții în cadrul Comitetului Nobel pe baza nominalizărilor primite. În iunie-septembrie se scriu rapoartele și se iau deciziile finale. În luna octombrie se aleg laureații iar în decembrie are loc ceremonia de decernare a premiilor Nobel.

Deciziile referitoare la atribuirea premiilor sunt fără apel. Dacă au existat divergențe de opinii la dezbateri, Statutul Fundației Nobel interzice ca acestea să fie inserate în procesele verbale sau să fie cunoscute în vreun mod. Actele, rapoartele și propunerile comitetelor Nobel privitoare la atribuirea premiilor nu vor putea fi publicate sau cunoscute în vreun mod.

Totuși, în urmă cu câțiva ani, Fundația Nobel a permis deschiderea arhivelor și publicarea oricărui material mai vechi de 50 de ani. Cu această ocazie s-a descoperit că Arnold Sommerfeld a fost propus între 1917 și 1937 în fiecare an, cu o singură excepție, primind în total 73 de nominalizări. Cu toate acestea nu a primit niciodată premiul Nobel pentru fizică.

Albert Einstein a fost nominalizat de 64 de ori, fiind propus pentru acest premiu 10 ani la rând. Se spune că fizicienii academiei nu au avut nici o intenție de a-l premia pentru teoria relativității. Premiul obținut în anul 1921 a fost acordat pentru pentru explicarea efectului fotoelectric.

Mai mult, o simplă schimbare în componența comisiei ar putea decide soarta candidatului. Fizicianul Wolfgang Pauli – unul din giganții mecanicii cuantice – a trebuit să aștepte până la moartea lui C. W. Oseen, în 1944, pentru a primi un Nobel.

O dată cu desecretizarea arhivelor Fundației Nobel, s-a descoperit că în anul 1939, Hitler a fost nominalizat la premiul pentru Pace dar la scurtă perioadă, nominalizarea a fost retrasă. Aceleași surse indică faptul că și Stalin a fost propus de două ori pentru obținerea premiului Nobel pentru Pace.

Marie Curie nu a avut decât patru nominalizări pentru cele două premii primite în 1903 pentru fizică și 1911 pentru chimie. De altfel, aceasta a fost prima femeie care a primit premiul Nobel și singura care a obținut premiul Nobel de două ori până în prezent. Jane Addams a fost nominalizată de 91 de ori între 1916 și 1931,

când a obținut premiul Nobel pentru Pace. La cealaltă extremă se află Emily Green Balch, Fridtjof Nansen și Theodore Roosevelt care au primit premiul pentru Pace la prima nominalizare.

Este foarte interesant de remarcat faptul că unele universități din lume au o tradiție în ceea ce privește premiile Nobel. La Universitatea Chicago s-au format sau au predat 62 de laureați în timp ce Universitatea Gottingen a furnizat lumii 45 de premii Nobel la diferite categorii.

Până în anul 2007 inclusiv, au fost acordate în total 797 de premii Nobel din care 20 au fost atribuite unor organizații și 777 unor persoane. 34 de femei au obținut 35 de premii Nobel la diferite categorii. Prima femeie care a fost laureată a premiului Nobel a fost Marie Curie (1903 – fizică, 1911 – chimie) iar ultima a fost scriitoarea britanică Doris Lessing (2007).

Singura secțiune la care nu a fost acordat încă un premiu unei femei este economia.

Dintre categoriile pentru care se acordă premiul Nobel lipsește matematica. Motivul nu se știe exact, dar s-au făcut tot felul de speculații. Unii spun că lui Nobel nu i-ar fi plăcut matematica, alții afirmă că ar fi făcut o pasiune pentru o tânără care apoi s-a căsătorit cu un matematician. Adevărul se găsește în testamentul lui Nobel în care spune că premiul se va acorda pentru o descoperire de ordin practic care va influența viața omului. Nobel a considerat ca matematicienii nu pot face umanitatea să avanseze.

Totuși, pentru a compensa această nedreptate, în anul 1936 a fost inventat echivalentul premiului Nobel pentru matematică – medalia Fields și se acordă o dată la patru ani unui cercetător mai tânăr de 40 de ani.

De-a lungul vremii s-au întocmit tot felul de clasamente, s-au făcut statistici legate de vârsta, sexul, naționalitatea câștigătorilor premiilor Nobel.

Astfel, cel mai tânăr laureat este Lawrence Bragg, care avea 25 de ani când a primit premiul pentru Fizică în 1915, alături de tatăl său. Ei sunt autorii legii Bragg care este folosită la calcularea poziției atomilor într-un cristal în urma difracției de raze X.



Cel mai vârstnic laureat a fost Leonid Hurwicz, care avea 90 de ani când i s-a acordat premiul pentru Economie în 2007.

Deși pare greu de crezut în istoria acordării vestitelor premii au existat doi laureați care au refuzat premiul. Primul, **Jean-Paul Sartre** a fost premiat în 1964 cu premiul pentru Literatură. L-a refuzat pentru că renunțase în mod constant la toate onorurile oficiale. Celălalt, **Le Duc Tho** a luat în 1973 premiul pentru Pace (împreună cu secretarul de stat american Henry Kissinger). Premiul i-a fost decernat pentru negocierile pentru acordul de pace cu Vietnamul. Le Duc Tho a spus că nu poate primi premiul având în vedere situația din Vietnam.

O altă categorie este formată din patru laureați care au luat premiul Nobel și au fost obligați de autorități să îl refuze.

Trei dintre ei au fost forțați de Adolf Hitler să-l refuze: **Richard Kuhn** (chimie, pentru studiile sale referitoare la carotenoizi și vitamine), **Adolf Butenandt** (chimie, pentru studii referitoare la hormonii sexuali) și **Gerhard Domagk** (medicină, pentru descoperirea sulfonamidei folosită la tratamentul infecțiilor bacteriene). Aceștia au putut primi ulterior diploma și medalia, dar nu și banii cuveniți. În ianuarie 1937, Hitler dăduse un decret prin care interzicea oricărui cetățean de origine germană să accepte premiul Nobel. Această hotărâre a fost luată ca urmare a faptului că în anul 1935, premiul pentru pace fusese luat de Carl von Ossietzky, un scriitor german care era un opozant cunoscut al lui Hitler și al nazismului.

**Boris Pasternak**, în 1958 a primit premiul pentru Literatură dar a fost forțat de Uniunea Sovietică să-l returneze. În anul 1989, Fundația Nobel a organizat un banchet la Stockholm și a oferit medalia fiului lui Pasternak.

În istoria premiilor Nobel au existat și laureați multipli.

Crucea Roșie a fost premiată de trei ori (1917, 1944, 1963 pentru Pace), J. Bardeen (1956 și 1972 pentru Fizică), M. Curie (1903 pentru Fizică și 1911 pentru Chimie), F. Sanger (1958 și 1980 pentru Chimie), Organizația Națiunilor Unite pentru Refugiați – UNHCR (pentru Pace în 1954 și 1981).

Linus Pauling este singura persoană care a primit premiul Nobel de două ori fără să îl împartă cu altcineva: în 1954 pentru Chimie și în 1962 pentru Pace.

### Premii controversate

Unele premii au fost privite cu suspiciune.

În anul 1949 doctorul **Egas Moniz** din Portugalia a primit premiul Nobel pentru importanța terapeutică a lobotomiei în tratamentul schizofreniei. Această tehnică a fost intens utilizată câțiva ani, după care s-a descoperit clorpromazina, primul medicament pentru această boală. Există păreri conform cărora acordarea premiului pentru această descoperire nu era necesară, cu atât mai mult cu cât în scurt timp ea nu a mai avut nici o aplicabilitate.

În anul 1926, **Johannes Fibiger**, cercetător danez, a primit premiul Nobel pentru Medicină și Fiziologie pentru descoperirea unui organism numit *Spiroptera carcinoma* care favoriza apariția cancerului la șoareci. Ulterior, s-a descoperit că nu acesta era cauza primară a bolii, fapt pentru care mulți cercetători consideră că Fibinger a primit premiul nemeritat.

În anul 1953, **Winston Churchill** a luat premiul Nobel pentru literatură. Se spune că premiul nu i-a fost oferit cu prea mare entuziasm. Oficialii Fundației Nobel declarau despre acest premiu: *„Fiindcă nici un candidat nu se detașează de restul candidaților ca laureat evident, dar și din motivul că Academia nu dorește să păstreze premiul pentru anul viitor, trebuie să revedem încă o dată, la modul serios, candidatura lui Churchill...”*. Primul ministru britanic a fost decorat pentru calitățile sale de „orator” și s-a arătat foarte onorat de această recunoaștere.

**Rigoberta Menchu Tum** a primit premiul Nobel pentru pace în anul 1992. Nominalizarea acesteia la premiu s-a făcut pe baza lucrării sale autobiografice „Crossing Borders”. Ulterior, un antropolog, David Stoll, a cercetat cu atenție viața acesteia și a constatat că unele aspecte referitoare la istoria familiei sale au fost modificate cu bună știință.

În anul 2007, **Al Gore** a primit premiul pentru Pace, iar această distincție a câștigat-o pentru aducerea în fața opiniei publice

a problemelor declanșate de încălzirea globală. Acestea sunt descrise în cartea și documentarul „An inconvenient truth”. Premiul a fost controversat de către oameni de știință care afirmă că Al Gore nu are studii de ecologie iar cartea sa este formată pe baza muncii multor cercetători.

Este interesant de menționat faptul că Mahatma Gandhi, un om politic extrem de pașnic nu a primit vreodată premiul Nobel deși a fost nominalizat de 12 ori între anii 1937–1948.

Mendeleev, creatorul sistemului periodic al elementelor a fost nominalizat în anul 1906 pentru obținerea premiului la secțiunea Chimie, dar nu l-a primit vreodată. A murit în anul 1907.

Lise Meitner a contribuit la descoperirea fisiunii nucleare, dar nu a luat premiul Nobel pentru această contribuție.

### **Românii și premiul Nobel**

Românii au contribuit la dezvoltarea științei într-un mod decisiv. Dintre cei care ar fi meritat să obțină premiul, amintim pe:

- Constantin Miculescu – a determinat valoarea „Q” a caloriei, constantă fundamentală a termodinamicii.

- Dragomir Hurmuzescu, descoperitorul proprietăților razelor Roentgen.

- Ștefan Procopiu, descoperitorul unui fenomen din fizica luminii care îi poartă numele și a magnetonului.

- Ștefania Mărăcineanu, descoperitoarea fenomenului de radioactivitate artificială.

- Lazăr Edeleanu, inventatorul procedului de rafinare a petrolului folosind dioxid de sulf.

- Victor Babeș – descoperitorul a peste 50 de germeni patogeni, realizatorul tratamentului pasteurian al turbării, pionier al seroterapiei și antibioterapiei, promotor al multor concepții științifice.

- Ana Aslan – descoperitoarea vitaminei H și creatoarea geriatriei.

- Nicolae Paulescu – descoperitorul insulinei și marele perdant pe nedrept al premiului Nobel pentru medicină și fiziologie.

**Nicolae Paulescu** a fost medic, fiziolog și a predat la Facultatea de Medicină din București. A descoperit insulina pe care la acea vreme a numit-o pancreină și a comunicat lumii științifice acest lucru, publicând rezultatele în reviste de specialitate cu cel puțin 8–10 luni înainte ca Grant Banting și Ch. Herbert Best (Canada) să obțină premiul Nobel pentru aceeași descoperire pe care ei au numit-o insulină.

Ian Murray, diabetolog scoțian a fost cel care a luptat pentru restabilirea adevărului în acest caz. În anul 1969, Comitetul Nobel recunoaște întâietatea lui Paulescu în ceea ce privește descoperirea insulinei dar din păcate nu se pot face reparații pe cale oficială. Oficialii Nobel și-au exprimat speranța că munca lui Paulescu va primi recunoașterea comunității științifice. În anul 1990, Academia Română, cel mai înalt for științific și cultural din România, l-a ales membru post mortem.

În anul 1974, **George Emil Palade**, Christian de Duve și Albert Claude au primit premiul Nobel pentru Medicină privind organizarea structurală și funcțională a celulei. A pus în evidență ribozomii care dealtfel se numesc și „granulele lui Palade”. Premiul este considerat ca revenind SUA. Totuși, G. E. Palade a fost cetățean român, absolvent al Facultății de Medicină din București. În anul 1946 s-a stabilit în SUA și în 1952 a primit cetățenia americană.

Din anul 1972 a condus Catedra de Biologie celulară a Universității Yale din New York iar în anul 1975 a fost ales membru de onoare al Academiei Române.

Pe data de 8 octombrie 2008, G. E. Palade moare la vârsta de 96 de ani în SUA.

Un alt premiat Nobel de origine română este **Elie Wiesel**, un scriitor evreu născut la Sighetul Marmației. În anul 1944, împreună cu familia a fost arestat și trimis la Auschwitz. Din anul 1963 este cetățean american și locuiește în America. Acesta a obținut premiul Nobel pentru Pace în anul 1986. În 2005 s-a înființat Institutul Național „Elie Wiesel” pentru Studiarea Holocaustului din România.

### **Premiile Nobel acordate în anul 2008**

În acest an, Premiul Nobel pentru Chimie a fost obținut de trei cercetători din SUA (Osamu Shimomura, Martin Chalfie, Roger Tsien) care au descoperit proteina verde fluorescentă (GFP – green fluorescent protein) în corpul unor meduze. Aceasta are un rol deosebit în monitorizarea dezvoltării și răspândirii celulelor canceroase în creier. Fiecare laureat a primit 1/3 din premiu.

Premiul pentru Medicină și Fiziologie a fost obținut de Harald zur Hausen pentru descoperirea legăturii dintre Human Papilloma Virus (HPV) și cancerul cervical, Françoise Barré-Sinoussi și Luc Montagnier pentru descoperirea virusului imunodeficienței umane (HIV). Harald zur Hausen a obținut jumătate din premiu, iar ceilalți doi laureați au obținut câte un sfert.

Americanul Yoichiro Nambu și japonezii Makoto Kobayashi și Toshihide Maskawa sunt câștigătorii Premiului Nobel pentru Fizică 2008. Premiul le-a fost acordat pentru lucrările legate de fizica particulelor ce au stat la baza formării Universului acum 14 miliarde de ani, potrivit comunicatului emis de Comitetul Nobel.

Premiul Nobel pentru Literatură a fost câștigat de francezul Jean-Marie Gustave Le Clezio. Comitetul Nobel arată că a acordat premiul pentru Literatură unui scriitor al „*extazului senzual, unui explorator al umanității*”.

Economistul american Paul Krugman a primit pentru „*modelele de comerț și localizarea activității economice*” Premiul Nobel pentru Economie, a anunțat la Stockholm Comitetul Nobel. Krugman este profesor de economie și relații internaționale la Universitatea Princeton și este renumit pentru teoriile sale în domeniul crizelor valutare, fiind considerat unul dintre cei mai influenți 50 de economiști ai lumii contemporane. Este recunoscut ca fiind un critic al administrației Bush și al politicii interne și externe promovate de aceasta.

Fostul președinte finlandez Martti Ahtisaari (71 ani) a fost recompensat cu Premiul Nobel pentru Pace 2008 „*pentru importantele eforturi, pe mai multe continente, timp de peste trei decenii, în vederea rezolvării conflictelor internaționale*” (între care acor-

dul din 2005 dintre Indonezia și rebelii din provincia indoneziană Aceh) după cum a declarat, la Oslo, președintele comitetului Nobel norvegian, Ole Danbolt Mjoes. Martti Ahtisaari a fost selecționat din 197 de candidați, ale căror nume au fost ținute în secret.

### **Bibliografie**

[1] <http://nobelprize.org/>

[2] <http://nobelprizes.com/nobel/women.html>

[3] [http://www.newworldencyclopedia.org/entry/Nobel\\_Peace\\_Prize](http://www.newworldencyclopedia.org/entry/Nobel_Peace_Prize)

[4] [http://en.wikipedia.org/wiki/Nobel\\_Prize\\_controversies#Controversial\\_exclusions](http://en.wikipedia.org/wiki/Nobel_Prize_controversies#Controversial_exclusions)

[5] Chirca Mihai Ștefan, *Premiile Nobel pentru chimie*, Editura Academiei Române, 1992.